

NIEUWSBRIEF JONGE KIND

Waarom?

Wij zullen ons eerst even voorstellen; onze namen zijn Alma Rikkerink en Conny Reijns-Belvroy. Samen hebben we een gemeenschappelijke passie: Het jonge kind! Alma: 'Ik ben momenteel werkzaam op Dalton Hengelo Zuid als leerkracht van groep 3/4. Na jarenlang gewerkt te hebben op 't Schöppert in de kleutergroepen vond ik het tijd om een nieuwe uitdaging aan te gaan. Conny: 'De meesten van jullie kennen mij als schoolopleider c.q. lerarenopleider. Van oorsprong ben ik een kleuterjuf en altijd zeer betrokken geweest in het onderwijs aan de onderbouw, zowel in de praktijk als op de APO Enschede/Deventer van Saxion en op het ROC van Twente als docent pedagogiek'. Ons hart èn onze expertise liggen bij het jonge kind! En om jonge kinderen zo optimaal mogelijk te laten ontwikkelen heb je natuurlijk gepassioneerde professionals nodig. Daar dragen we graag ons steentje aan bij. Waarom zijn we een nieuwsbrief begonnen? Alma en ik hebben heel wat ideeën in ons hoofd voor het verbeteren van het kleuteronderwijs. Graag willen we dit met je delen. Het wordt daarom tijd voor actie, vinden we. Geen idee of het goed gaat uitpakken ... geen idee of het werkt en of we het 'vol gaan houden' ... we gaan gewoon vandaag ergens beginnen!

Groetjes, Alma en Conny.

a.rikkerink@primatohengelo.nl - 06 43598953

c.reijns@primatohengelo.nl - 06 33093757

Nieuwsbrief 1 'het Jonge Kind'

over:

- wat is spel?
- de PLG Jonge Kind
- summatief en formatief toetsen
- boekentips
- uitdagend ontwikkelingsmateriaal

**Voor wie?
Kleuterleerkrachten en
anderen die het
onderwijs aan
jonge kinderen
willen verbeteren.**

---

november 2019

Gemaakt door:

Alma Rikkerink, MEd
teacher leader

Conny Reijns-Belvroy,
MEd. Ecologisch pedagoog

Wat is spel?

In het boek '[Stapsgewijs onderwijs: het kind centraal!](#)' (Oenema-Mostert e.a., 2018) wordt een heel hoofdstuk gewijd aan spel. Hier volgt een samenvatting:

Spel is de drager van de ontwikkeling. Spel daagt uit tot nieuwe handelingen en is een middel om ontwikkeling tot stand te brengen en om leereffecten te optimaliseren. Jonge kinderen ontwikkelen zich al spelend, ontdekkend en al onderzoekend. Spel helpt kinderen hun kennis over de wereld en hun handelingsmogelijkheden uit te breiden. Spel helpt bij aanpassing aan de omgeving en de cultuur. Spelenderwijs leren kinderen om te gaan met het onverwachte en door het spelen worden gedrag en mentale functies verfijnd. Kohnstamm (2009) noemt vier kenmerken van (vrij) spel:

1. Het doel van spel is het bezig zijn op zich.
2. Spel is actief
3. Aan spel wordt plezier beleefd.
4. Bij spel is een kind vrijwillig bezig en het spel komt van binnenuit (intrinsieke motivatie).

We onderscheiden drie vormen van spel: vrij spel, begeleid spel en geleid spel. Spel geeft plezier en roept emotie op, spel creëert een magische cirkel, spel laat een speelwereld naast de echte wereld ontstaan, spel geeft de vrijheid om een eigen betekenis aan het spel te geven en bij spel zijn kinderen speels bezig in de cultuur en doen dit samen met anderen.

In de rest van hoofdstuk 3 worden de volgende items uitgebreid behandeld: soorten spel passend bij de ontwikkeling in fasen, materialen en rol van de leerkracht. Zie ook 'boekentip' in deze nieuwsbrief.

DE PLG JONGE KIND

*Begin van dit schooljaar is Alma voorzitter geworden van de PLG Jonge Kind via het [Kennissenetwerk Lerende Leraren](#). Wij hebben een doel/ontwerpvaag opgesteld: *Op welke manier kan een Specialist Jonge Kind de kleuterleerkrachten uit haar organisatie ondersteunen bij het uitvoeren van activiteiten?**

Een PLG is een Professionele leergemeenschap van leraren, lerarenopleiders en onderzoekers die in het kader van scholing in tijd gefaciliteerd wordt door de werkgever (minimaal 40 uur op jaarbasis) om te komen tot kennisdeling of -ontwikkeling. Wij hebben als PLG de opdracht om:

- * individuele kennis te expliciteren;*
- * gezamenlijke kennis in beeld te brengen;*
- * essentiële kennis te definiëren;*
- * opborrelende leervragen te beantwoorden;*
- * opbrengsten om te zetten in een beroepsproduct.*

Het merendeel van onze deelnemers is sinds enkele jaren lid van de werkveldgroep van Expertisecentrum Jonge Kind Saxion. De meesten hebben daarvoor de post-HBO opleiding Specialist Jonge Kind gevolgd. Anderen zijn via de deelnemers als expert uitgenodigd om deel te nemen. We vervullen allen een rol binnen ons eigen bestuur rondom het jonge kind: kleuterleerkracht, schoolopleider, specialist jk, speciaal onderwijs, coördinator, docent.

We gaan uit van '[Leren van spel](#)'. Dit ideeënboek is een van de producten die het project 'Leren van spel', gefinancierd door RAAK-sia, heeft opgeleverd. De projectgroep bestond uit onderzoekers en lectoren vanuit verschillende hogescholen (Windesheim, NHL, Stenden en Saxion). Ook het bijbehorende onderzoek '[Bruggen bouwen in school en kinderopvang](#)' van Van Jeulen, Goei, Van Tuijl en Oenema gebruiken wij als kennisbasis.

Aan het eind van dit schooljaar verwachten wij dan ook een mooi en vooral ook praktisch product te leveren aan het werkveld. Wil je meer weten of zelf een werkgroep of PLG oprichten? Mail of bel ons gerust!

Summatief en formatief toetsen

Op maandag 11 nov. bij de bijeenkomst van Alice Bekke 'Het jonge kind beeld' werd aan ons allemaal gevraagd of we het verschil wisten tussen summatief en formatief toetsen. Beiden kennen we deze begrippen vanuit onze studie en werkomgeving. Wij weten dat het onderwijs steeds meer toegaat naar vormen van formatief toetsen. Vooral bij kleuters is het erg van belang steeds tussendoor te weten waar ze staan. Toetsen is nogal een 'zwaar' woord, vinden we. Maar bij kleuters kan *observeren* ook een manier van meten zijn. Daarmee kun je dan tijdens het leerproces je aanbod afstemmen. Maar hoe leggen we het verschil tussen beide toetsvormen nu helder uit? Na even googlen kwamen we de volgende tekst tegen:

Een **summatieve toets** is een toets die helpt om beslissingen te nemen over zakken of slagen. De toets is dan een selectiemiddel. Een summatieve toets is bijvoorbeeld een tentamen waarvan het resultaat meetelt voor een eindcijfer of een toets waarmee iemand wordt toegelaten tot een bepaald soort vervolgonderwijs. Een summatieve toets is vaak aan een norm gebonden. Het is een momentopname of een voortgangstoetsing.

Summatieve toetsen worden ingezet om te bepalen of leerlingen een specifiek onderdeel, leerjaar of onderwijssoort kunnen afsluiten.

Een **formatieve toets** is een toets die gebruikt wordt als leer- of instructiemiddel. Door de afname van de formatieve toets krijgt de leerkracht helder zicht op de mate van beheersing van de toetsonderdelen. Hierop kan de instructie of de leerstof dan worden afgestemd. Formatieve toetsing is een doorlopend proces van informatie verzamelen over de leerresultaten. Deze informatie kunnen de docenten of leerkrachten gebruiken voor feedback bij hun lesvoorbereiding.

Formatieve toetsen worden dus tijdens het onderwijsleerproces ingezet om te meten hoe ver leerlingen gevorderd zijn in het behalen van bepaalde doelen. Deze toetsen geven tevens inzicht in de vervolgstappen die ondernomen kunnen worden om

Boekentip

- ✓ gebaseerd op neurologische inzichten m.b.t. ontwikkeling van het jonge kind;
- ✓ het gevoel van veiligheid, autonomie en relatie is leidend in het ontwikkelingsproces;
- ✓ stemt optimaal af op de ontwikkel- en leermogelijkheden van het jonge kind.

Het is wat ons betreft echt de 'bijbel' voor het inrichten van het huidige kleuteronderwijs! Er staat een duidelijke visie in op onderwijs aan drie- tot zevenjarigen. Hun visie is opgebouwd uit zeven 'bouwstenen' over neurologisch en holistisch perspectief, ontdekken, onderzoeken en ontwikkelen, betrokkenheid, motivatie en welbevinden, structurerend denken, zone van de naaste ontwikkeling en scaffolding. Alle ontwikkelingslijnen staan zeer uitgebreid beschreven. Er is een website bij, waarop samenvattingen en toetsen staan. Het handboek wisselt theoretische onderbouwing en goede praktijkvoorbeelden af. We denken dat niet alleen kleuterleerkrachten maar ook pabo's hier veel gebruik van zouden kunnen maken. Kortom een echte aanrader wat ons betreft!

Dit boek is te koop bij o.a. de webshop van Noordhoff en Bol.com.

Uitdagend ontwikkelingsmateriaal

In deze rubriek willen we gebruik maken van de goede ideeën van collega's. Een poos geleden heeft Alma workshops verzorgd over het uitdagen van kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong. De deelnemers kregen de opdracht om bij divers ontwikkelingsmateriaal denkstimulerende opdrachten te bedenken. Ook hebben ze nagedacht over combinatiemogelijkheden. Deze antwoorden heeft ze allemaal verzameld en wil ze graag met je delen!

'Blokjes met gekleurde ramen'

Combineren met: bouw materiaal, poppetjes, dieren, magneetjes, zand.

Verrijkingsoopdrachten:

- ❖ kleuren benoemen
- ❖ vormen benoemen
- ❖ sorteren
- ❖ tekenen van schaduwen
- ❖ maak een huis met minstens 1 rond / 1 driehoek
- ❖ kleuren mengen
- ❖ omtrekken
- ❖ nieuwe, zelfbedachte vormen maken
- ❖ een figuur omtrekken en dan inkleuren
- ❖ natekenen

Nieuw!

Netwerkbijeenkomst Jonge Kind Primato

In navolging van de bijeenkomst met Alice Bekke en Rikky Dekkers 'Het jonge kind in beeld' nodigen we jullie graag uit voor de Netwerkbijeenkomst Jonge Kind van Primato. In deze bijeenkomst willen we aan de slag met observeren en de praktische invulling hiervan. Willen jullie daarvoor al je observatiemateriaal meenemen naar de bijeenkomst?

Voor wie? Onderbouwleerkrachten en andere belangstellenden die met het jonge kind werken.

Wanneer? 11 dec. aanstaande. **Waar?** Europaschool. **Hoe laat?** 15.00u. – 17.00u. **Meld je aan** als je dit nog niet hebt gedaan. (zie brochure Primato Academie) Tot dan!